

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 57 0 Ps 092944 21 Rev
Banjaluka, 19.11.2021. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija, Tanje Bundalo kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Senada Tice, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužioca I.p. d.o.o. B., zastupanog po punomoćniku Č.Đ., advokatu iz B., protiv tuženog I.i. d.o.o. B., radi duga, i po protivtužbi tuženog - protivtužioca I.i. d.o.o. B., protiv tužioca - protivtuženog I.p. d.o.o. B., radi naknade štete, odlučujući o reviziji tuženog - protivtužioca izjavljenoj po punomoćniku Đ.D., advokatu i Advokatskom ortačkom društvu D.i.p. iz B., protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 092944 20 Pž od 19.05.2021. godine, na sjednici održanoj dana 19.11.2021. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 092944 11 Ps od 19.06.2020. godine:

Obavezan je tuženi I.i. d.o.o. B. da tužiocu I.p. d.o.o. B. isplati iznos od 964.507,70 KM:
- na ime glavnog duga iznos od 684.680,13 KM, sa zakonskom zateznom kamatom, počev od 02.06.2011. godine i
- po osnovu kašnjenja u plaćanju iznos od 279.827,57 KM, sa zakonskom zateznom kamatom, počev od 02.06.2011. godine,
te da mu naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 80.247,50 KM, a sve u roku od 30 dana od dana donošenja presude.

Odbijen je zahtjev tužioca za isplatu zakonske zatezne kamate na iznos od 964.507,70 KM počev od 25.05. do 02.06.2011. godine, kao i zahtjev za naknadu troškova parničnog postupka preko dosuđenog iznosa.

Odbijen je protivtužbeni zahtjev tuženog - protivtužioca I.i. d.o.o. B., da mu tužilac-protivtuženi I.p. d.o.o. B. isplati iznos od 1.401.723,67 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od podnošenja protivtužbe, pa do konačne isplate i zahtjev za naknadu troškova parničnog postupka, a sve u roku od 15 dana, pod prijetnjom izvršenja, kao neosnovan.

Drugostepenom presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj 57 0 Ps 092944 20 Pž od 19.05.2021. godine, žalba tuženog - protivtužioca je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Odbijen je zahtjev tuženog za naknadu troškova za sastav žalbe u iznosu od 7.323,75 KM, te zahtjev tužioca - protivtuženog za troškove sastava odgovora na žalbu u iznosu od 7.323,75 KM.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobijaju tuženi - protivtužilac, iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužilac predlaže da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužioca da mu tuženi isplati na ime glavnog duga iznos od 684.680,13 KM sa zakonskom zateznom kamatom od 25.05.2011. godine do isplate i iznos od 279.827,57 KM po osnovu kašnjenja u plaćanju, sa zakonskom zateznom kamatom od 25.05.2011. godine do isplate, uz naknadu troškova parničnog postupka.

Predmet spora je i protivtužbeni zahtjev tuženog - protivtužioca da mu tužilac - protivtuženi isplati iznos od 1.401.723,67 KM sa zakonskom zateznom kamatom od podnošenja protivtužbe pa do konačne isplate, uz naknadu troškova parničnog postupka.

Na osnovu izvedenih dokaza i rezultata cjelokupnog postupka prvostepeni sud je utvrdio da su tuženi kao investitor i tužilac kao izvođač dana 20.03.2009. godine zaključili Ugovor broj ... o izvođenju elektroinstalaterskih radova sistema slabe struje poslovnog objekta I.i. B. - 2 Po+P+G+14 i RTV d. RTS B. – Po+P+3 za cijenu od 5.439.210,96 KM sa rokom završetka do 01.11.2009. godine; da su tužilac i tuženi zaključili dana 19.01.2010. godine i Ugovor broj ... čiji je predmet isporuka i ugradnja UPS-ova na poslovnom objektu I.i. B. i RTV d. B. po cijeni od 440.517,87 KM sa rokom završetka 10.03.2010. godine; da su sve privremene situacije potpisane i objedinjene u konačnoj situaciji preuzetoj od strane radnika tuženog G.K. (potvrda o predaji i preuzimanju konačne situacione fakture od 20.12.2010. godine); da su tužilac kao cedent, N.s. d.o.o. N.G. kao cesionar i tuženi kao cezus su dana 06.05.2010. godine zaključili Ugovor o cesiji kojim cedent ustupa svoja potraživanja po osnovu prodate robe/usluga u iznosu od 300.000,00 KM od dužnika/cezusa na novog povjerioca cesionara; da su tužilac i N.s. d.o.o. N.G. i T. d.o.o. B. dana 30.03.2011. godine odnosno 11.4.2011. godine zaključili ugovore o regulisanju odnosa i obaveza između ugovornih kompanija kojim su konstatovali da su zajednički radili na projektu izvođenja radova slabe struje na objektima PO I. i RTV d. u B., da je tužilac na tom poslu radio kao izvođač radova a navedeni subjekti kao podizvođači za koji pravni osnov su ugovarači imali međusobno potpisane ugovore; da su tužilac kao prijašnji dužnik, tuženi kao preuzimalac i N.s. d.o.o. N.G. kao povjerilac 30.3.2011. godine zaključili Ugovor o preuzimanju duga (cesiji) kojim su konstatovali da je N.s. d.o.o. N.G. na osnovu Ugovora sa tužiocem od 31.03.2009. godine izveo sve ugovorene elektroinstalaterske radove sistema slabe struje PO I. B. i RTV d. B. za cijenu od 1.854.376,33 KM i da se tuženi obavezuje preostali dug od 501.711,89 KM platiti povjeriocu N.s. d.o.o. N.G.; da su tužilac kao prijašnji dužnik, tuženi kao preuzimalac i T. d.o.o. B. kao povjerilac dana 05.04.2011. godine zaključili Ugovor o preuzimanju duga (cesiji) kojim su konstatovali da je T. d.o.o. B. na osnovu Ugovora sa tužiocem od 08.04.2009. godine izveo sve ugovorene elektroinstalaterske radove sistema slabe struje poslovnog objekta I. B. i RTV d. B. za cijenu od 791.317,71 KM i da se tuženi obavezuje preostali dug u iznosu od 160.014,93 KM platiti povjeriocu T. d.o.o. Banjaluka; da su tužilac kao pređašnji dužnik, tuženi kao preuzimalac i M. d.o.o. B. kao povjerilac zaključili dana 28.04.2011. godine ugovor o preuzimanju duga (cesiji) kojim su konstatovali da je M. d.o.o.

B. na osnovu Ugovora sa tužiocem od 02.04.2009. godine izveo sve ugovorene elektroinstalaterske radove sistema slabe struje poslovnog objekta I. B. i RTV d. B. za cijenu od 393.452,51 KM i da se tuženi obavezuje platiti preostali dug u iznosu od 74.388,46 KM povjeriocu M. d.o.o. B.; da su predmetni objekti dobili upotrebnu dozvolu u maju 2010. godine (izvještaj Komisije za tehnički pregled od 04.05. i 11.05.2010. godine i rješenje Ministarstva broj ... od 11.05.2010. godine i broj ... od 12.05.2010. godine); da je tužilac zaključio ugovor sa V. d.o.o. Z. 30.8.2010. godine o nabavci i isporuci C. i HP opreme za cijenu od 716.482,25 Eura; da iz nalaza i mišljenja vještaka elektrotehničke struke Đ.Z. od 29.02.2016. godine proizlazi: da je tužilac tuženom dostavio svu dokumentaciju u vezi sa izvedenim radovima u februaru i maju 2011. godine (potvrda o dostavi dokumentacije od 17.02.2011. i dopis od 31.05.2011. godine), da je u pomenute poslovne objekte prilikom izvođenja elektroinstalacionih radova slabe struje ugrađena oprema i elektroinstalacioni materijal poznatih i renomiranih svjetskih firmi koji zadovoljavaju zahtjeve u pogledu kvaliteta, pouzdanosti, bezbjednosti ljudi i zaštite životne sredine, da je izvođač u potpunosti ispoštovao ugovorene cijene sa neznatnim odstupanjem u korist investitora, da se količina ugrađene opreme i materijala ne slaže u potpunosti sa projektovanim količinama a što se dešava u građevinarstvu, da je prema okončanoj situaciji fakturisano ono što je stvarno urađeno; da su cijene i količine naknadnih radova konstatovane u građevinskoj knjizi i kao takve su ušle u obračun po privremenim situacijama, da su svi listovi građevinske knjige uredno ovjereni od strane investitora i izvođača radova, da se projekti koje je dostavio N.s. d.o.o. N.G. iz oblasti sistema dojave požara sa sistemom opšteg ozvučenja, detekcije CO gasa, detektorom radioaktivnosti te sistema automatskog gašenja požara mogu prihvatiti kao projekti izvedenog stanja, da vrijednost izvedenih radova prema privremenim i okončanoj situaciji iznosi 4.648.898,26 KM (sa PDV 5.439.210,96 KM), da za izvođenje radova na opremanju D. centra između stranaka nije sačinjen poseban ugovor već je investitor ovjerom ponude prihvatio cijene i nakon izvedenih radova ovjerio ispostavljeni račun, da su radovi na ugradnji mrežnih tajmera i implementaciji softvera, fakturisani računom broj ... od 30.11.2010. godine, izvedeni u cjelosti po obimu i kvalitetu, da su nadzorni organi obavili posao nadzora nad izvođenjem radova na instalacijama slabe struje u skladu sa Pravilnikom o vršenju stručnog nadzora, da konačni obračun može sačiniti samo stručni tim u kojem bi bio i vještak ekonomske struke; da iz nalaza i mišljenja vještaka elektrotehničke struke N.T. od 23.11.2017. godine proizlazi: da vještak ne može sačiniti konačni obračun, da je tužilac sačinio projekat izvedenog stanja i predao ga tuženom u više navrata, da tužilac posjeduje određene kopije atestne dokumentacije, certifikate i licence za isporučenu i ugrađenu opremu, da su listovi građevinske knjige koju posjeduje tužilac svi obostrano potpisani, a primjerak koji posjeduje tuženi ima listove koji nisu potpisani od strane nadzornog organa, da poređenjem ponuda datih od strane firme V. d.o.o. Z. nije moguće izvršiti bez odluke suda o tome koja ponuda je relevantna; da iz nalaza i mišljenja E. fakulteta u B. od 17.08.2018. godine proizlazi: da ukupan dug tuženog prema tužiocu iznosi 964.507,70 KM od čega se na fakturisano, a neplaćeno odnosi iznos od 684.680,13 KM, a po osnovu kašnjenja u plaćanju iznos od 279.827,57 KM, te da poređenje cijena i količina iz ugovora i računa broj ... i broj ... nije moguće učiniti, jer se ta roba ne nalazi u specifikaciji ugovora, da ne postoji osnov za obračun penala jer nije bilo neopravdanog kašnjenja u izvođenju radova (tako da je ukupna vrijednost penala 0,00 KM), da ukupna vrijednost ugrađene opreme i materijala iznosi 6.478.722,03 KM, da primjedbe iznijete u knjigama 6 i 6.1. predstavljaju naknadno sagledavanje urađenih radova bez prateće dokumentacije, da se ne može izvršiti poređenje cijena u ponudi V. d.o.o. Z. od 05.6.2011. godine sa cijenama koje je tužilac fakturisao tuženom, jer se radi o nezvaničnom dokumentu pribavljenom nakon definisanja poslovnih odnosa stranaka (8 mjeseci nakon prihvatanja ponude), da su tuženom dostavljene sve licence, da su radovi iz ugovora izvedeni u skladu sa dogovorom stranaka, svi evidentirani u građevinskim knjigama, odobreni i

prihvaćeni u fakturisanim situacijama, da je vrijednost ugovorenih radova iznosila 5.439.210,69 KM, a vrijednost izvedenih i fakturisanih radova je 4.894.742,99 KM, što znači da nije izvedeno više radova u odnosu na ugovorene.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud zaključuje da su stranke bile u obligacionopravnom odnosu po osnovu dva ugovora kojima je obaveza tužioca bila da izvede elektroinstalaterske radove sistema slabe struje poslovnog objekta I.i. B. i RTV d. RTRS B., odnosno da isporuči i ugradi UPS na poslovnom objektu I.i. B. i RTV d. RTRS B., uz obavezu tuženog da tužiocu za isporučenu i ugrađenu robu i izvršeni rad isplati naknadu, da ovi ugovori imaju karakter ugovora o građenju u širem smislu riječi shodno odredbi člana 630. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 te „Službeni glasnik RS“ broj 17/93 do 74/04 – u daljem tekstu ZOO), budući da je jedna od ugovornih obaveza bila i izrada tehničke dokumentacije (Projekat izvedenog stanja) i dostavljanje iste tuženom, te nabavka opreme za ugradnju.

Dalje nalazi da je tužilac ispunio svoje ugovorne obaveze na način kako su to stranke dogovorile, jer je okončao elektroinstalaterske radove sistema slabe struje i isporučio i ugradio UPS u oba objekta, što proizilazi iz obračunskih listova građevinske knjige, privremenih situacija, okončane situacije, potvrde o predaji i preuzimanju konačne situacione fakture od 20.12.2010. godine, potvrde o dostavi dokumentacije od 17.02.2011. godine, dopisa od 31.05.2011. godine, te izjave tuženog od 30.03.2011. godine i 12.04.2011. godine.

Prihvatajući nalaz i mišljenje vještaka elektrotehničke struke Đ.Z. od 29.02.2016. godine sa dopunom od 27.04.2016. godine, kao potpun, razumljiv, jasan i sačinjen u skladu sa pravilima struke, prvostepeni sud nalazi da je u pomenute poslovne objekte ugrađena oprema i elektroinstalacioni materijal koji zadovoljava zahtjeve u pogledu kvaliteta, pouzdanosti, bezbjednosti i zaštite životne sredine, da je izvođač u potpunosti ispoštovao ugovorene cijene sa neznatnim odstupanjem u korist investitora, da se količina ugrađene opreme i materijala ne slaže u potpunosti sa urađenim količinama što se dešava u građevinarstvu, da je prema okončanoj situaciji fakturisano ono što je stvarno urađeno, da su cijene i količine naknadnih radova konstatovane u građevinskoj knjizi i kao takve ušle u obračun po privremenim situacijama.

Ovakvo utvrđenje prvostepeni sud temelji na zaključku vještaka da je razlika cijena sadržanih u ugovoru broj ... od 20.03.2009. godine pronađena kod 4 stavke i da je u odnosu na iste izvođač radova dao nešto niže cijene od ugovorenih (strana 12 dopune), da je u nekim stavkama došlo do promjene u smislu vrste uređaja pri čemu je ispoštovana funkcija uređaja i nije narušena koncepcija konfiguracije računarsko-telekomunikacione mreže, da ne postoje stavke gdje je izvedeno više i gdje je izvedeno manje radova u odnosu na predračun (strana 14. i 15), da su svi naknadni radovi evidentirani u građevinskoj knjizi i da su jedinične cijene ovih radova identične cijenama redovnih radova (strana 16), da listovi građevinske knjige, dostavljeni od strane tužioca prate privremenu situaciju (strana 18), da su jedinične cijene ispoštovane prilikom izrade privremenih i okončane situacije (strana 19), da je povećanje obima radova za 5,29 % posljedica uvođenja dodatnih radova kao što je zahtjev za proširenje telefonsko-računarske mreže za potrebe Uprave i ugradnje SOS signalizacije u toaletima (strana 21) i da fakturisani iznos za ugradnju UPS iznosi 426.689,87 KM (po računima broj ..., ... i ...), što je manje od ugovorenog iznosa od 440.517,87 KM (strana ...).

Pored toga, prvostepeni sud nalazi da je identičan zaključak (da su radovi izvedeni i ugrađena oprema) dat i u nalazu i mišljenju vještaka elektrotehničke struke Ž.T. od 23.11.2017. godine, koji je naveo da iz predračuna koji je sastavni dio Ugovora od 20.03.2009. godine proizilazi precizno, pojedinačno određenje opreme i radova, kao i cijena istih, sa kojima se tuženi saglasio

potpisivanjem ugovora, da su u građevinskoj knjizi iskazane količine i cijene izvedenih radova i ugrađene opreme koje sadrže mala odstupanja od dogovorenog, ali u korist tuženog, onako kako je to zaključeno i u nalazu vještaka elektrotehničke struke Đ.Z.

Prvostepeni sud dalje obrazlaže da su na osnovu podataka iz građevinske knjige sačinjavane privremene situacije koje je tuženi uredno potpisao, te se ima smatrati da se time saglasio i sa sadržajem istih, odnosno količinom i cijenom izvedenih radova, da konačna situacija od 20.12.2010. godine, iako nije ovjerena od tuženog, sadrži zbir privremenih situacija koje je tuženi ranije uredno ovjerio, te da se ima smatrati da su svi izvedeni radovi i ugrađena oprema prihvaćeni od tuženog, jer su privremene situacije sačinjavane za prethodno izvedene radove koje je tuženi uredno potpisivao bez bilo kakve konstatacije ili prigovora u pogledu vrste, količine ili cijene izvedenih radova, budući da ni u građevinskoj knjizi nisu konstatovani prigovori tuženog, da iz izjave zakonskog zastupnika tuženog D.L. (zapisnik od 05.12.2017. godine) slijedi da je tuženi „naknadno utvrdio da su njegovi saradnici neka potpisivanja vršili nekorektno i da su izvršili potpisivanja, a da prethodno nisu provjerili sve radove koji su ugrađeni po vrijednosti i po količini materijala, te da tuženi nije kontrolisao građevinske knjige, niti je zakonski zastupnik tuženog to tražio, da su primjedbe koje su imali i koje su upućivali tužiocu bile takoreći dnevne primjedbe koje su otklonjene u toku rada i da od strane tuženog niko nije bio angažovan da vrši bilo kakve intervencije u odnosu na primjedbe, koje su imali na rad tužioca; da iz iskaza svjedoka R.P. koji je bio nadzorni organ, proizilazi da nije bilo primjedbi na izvedeni kvalitet radova od strane tuženog, da je potpisao sve što je tužilac dostavio, jer su radovi bili urađeni kako treba (zapisnik od 05.12.2017. godine); da i iz iskaza svjedoka M.J. proizilazi da se ne sjeća da li je bilo primjedbi na radove tužioca, da je tužilac dostavio privremene situacije koje je nadzorni organ potpisivao bez primjedbi, da je direktor tuženog nakon potpisa nadzornog organa ovjeravao situacije i da tuženi nije ispostavljao pismene prigovore na privremene situacije (zapisnik od 21.03.2018. godine).

Slijedom toga, prvostepeni sud pozivom na odredbe člana 614. stav 1. i 615. ZOO u vezi sa članom 641. ZOO (da je obaveza naručioca da izvršeno djelo pregleda čim je to prema redovnom toku stvari moguće i o utvrđenim nedostacima obavijesti izvođača bez odlaganja odnosno obavijesti ga o skrivenim nedostacima što prije a najkasnije u roku od mjesec dana od njegovog otkrivanja), zaključuje da u spisu nema dokaza da je tuženi u roku od mjesec dana od dana prijema radova po privremenim situacijama pismeno ukazivao tužiocu na skrivene nedostatke u izvedenim radovima, odnosno ugrađenoj opremi, zbog čega nema mjesta tvrdnjama tuženog da tužilac nije izveo ugovoreno ili da je ugovorenu obavezu izvršio sa manjkavostima.

Nadalje prvostepeni sud nalazi da tuženi svoje tvrdnje o postojanju manjkavosti u izvedenim radovima, koje temelji na sadržaju zapisnika 6. i 6.1. (registrator - knjiga 6), nije dokazao na način koji zahtijeva važeći procesni zakon, jer taj jednostrani, kasnije sačinjeni akt (april i maj 2011. godine), sud ne može prihvatiti kao relevantan budući da iz nalaza i mišljenja vještaka elektrotehničke struke Đ.Z. i Ž.T. proizilazi suprotan zaključak.

Ocjenjujući dokaznu snagu pomenutog zapisnika 6. i 6.1. za koji tuženi navodi da ga je sačinio u aprilu i maju 2011. godine, prvostepeni sud nalazi da navedeni zapisnik ne može imati dokaznu snagu u pravcu da su radovi obavljani mimo ugovora stranaka, jer je zapisnik sačinjen jednostrano i posljedica je djelimično izvršenog pregleda prostorija zasnovanog na stanju stvari kakvo je bilo u momentu pregleda, budući da proizilazi da je isti sačinjen pregledom dijela prostorija (ne svih, već samo u objektu I., dok u objektu RTV d., radnik tuženog nije imao pristupa), bez

utvrđivanja da li su korisnici prostora mijenjali ugrađenu opremu, što slijedi iz iskaza svjedoka V.S. (zapisnik od 09.02.2018. godine) i da je knjiga 6.1. djelo radnika tuženog V.Č. i M.J. koja je sačinjena 2015. godine bez utvrđivanja da li su korisnici prostora vršili bilo kakve izmjene na opremi (iskaz svjedoka V.Č., zapisnik od 21.03.2018. godine).

Nadalje prvostepeni sud zaključuje da je tužilac izvršio svoju ugovornu obavezu i da to proizilazi i iz sadržaja izjave tuženog od 30.03.2011. godine, kojom tuženi potvrđuje da su svi radovi na sistemima slabe struje na poslovnom objektu I. i RTV d. koje je izvodila kompanija N. s. d.o.o. N.G. u potpunosti izvedeni, prihvaćeni u cjelini po količini i kvalitetu, te da tuženi na izvedene radove nema nikakve primjedbe i prihvata ih u cjelini, a da će sve izvedene eventualne reklamacije biti upućene na adresu pomenutog podizvođača, da je identičan sadržaj izjave tuženog u pismenu od 12.04.2011. godine i to u odnosu na radove izvedene od strane privrednog društva T. d.o.o. B. i M. d.o.o. B., a da takav zaključak proizilazi i iz Ugovora o preuzimanju duga od 30.03., 05.04. i 28.04.2011. godine u kojim je konstatovano da su podizvođači N.s. d.o.o. N.G., T. d.o.o. B. i M. d.o.o. B. na osnovu ranije zaključenih ugovora sa tužiocem, izvršili sve ugovorene elektroinstalaterske radove sistema slabe struje poslovnog objekta I. d.o.o. B. i RTV d. B., zbog čega se tuženi i obavezao da im isplati razliku između fakturiranih i plaćenih radova što je i ispoštovao.

Prvostepeni sud zaključuje da potraživanje tužioca (glavni dug u iznosu od 684.680,13 KM) nije vezan za realizaciju pomenutih ugovora, ali da se osvrnuo na iste, iz razloga što zahtjev za isplatu kapitaliziranih kamata proizilazi iz tih ugovora.

Prvostepeni sud dalje nalazi da se materijalnopravni odnos stranaka nastavio u toku i nakon realizacije pomenutih ugovora na način da je tužilac na osnovu pregovora i dogovora sa tuženim, pribavio, ugradio i instalirao informaciono - komunikacionu opremu u D. centar, shodno predračunu za opremu broj ... od 18.10.2010. godine i računima broj ... i ..., oba od 30.11.2010. godine, da su u svrhu realizacije tog dogovora u vezi sa opremanjem D. centra, obje stranke nastavile korespondenciju sa privrednim društvom mrežne tehnologije V. d.o.o. Z. koja je rezultirala ponudom pomenutog privrednog društva broj: ... od 16.8.2010. godine koja je data tužiocu i koja je za posljedicu imala obligacionopravni odnos između tužioca i V. d.o.o. Z. zaključenjem Ugovora o nabavci i isporuci C. i IP opreme od 13.10.2010. godine u vrijednosti opreme od 716.482,25 Eura. Takođe i tuženi i inostrani privredni subjekt V. d.o.o. Z. su istog dana zasnovali materijalnopravni odnos koji je za predmet imao kreditiranje, tako što su zaključili Sporazum o zajmu od 13.10.2010. godine u vrijednosti od 716.482,25 Eura. Dopisom od 23.02.2016. godine V. d.o.o. Z. je konstastovao da je Ugovor o nabavci opreme od 13.10.2010. godine uspješno realizovan, da je oprema za D. centar isporučena u skladu sa ugovorom, da je tužilac podmirio sve novčane obaveze prema V. d.o.o. Z., te da je tuženi bio upoznat sa procesom nabavke. Prvostepeni sud slijedom ovog utvrđenja zaključuje da, iako je činjenica da stranke nisu imale precizan dogovor o pravima i obavezama po tom osnovu u vidu pismeno zaključenog ugovora, kao ni dogovor o pojedinačno potrebnoj opremi i radovima za D. centar (osim pomenutog predračuna broj ... od 18.10.2010. godine), isti je konvalidiran onog momenta kada je tuženi prihvatio ponuđeni predračun, kao i dana 08.12.2010. godine uredno ovjerio račune broj ... i ..., oba od 30.11.2010. godine, na kojima je zabilježeno „da je tužilac u cjelosti isporučio i ugradio opremu iz ovih faktura“.

Prvostepeni sud nije prihvatio tvrdnje tuženog da tužilac prilikom pribavljanja i ugradnje opreme koja je predmet ovih računa, nije ispoštovao ugovorene cijene, jer pismeni ugovor nije ni zaključen, koju činjenicu potvrđuje i sam tuženi u dopisu broj ... od 04.04.2011. godine. Tvrdnje tuženog da pomenuti predračun nije potpisalo ovlašteno lice tuženog D.B. i da to slijedi iz iskaza imenovanog lica datog na zapisnik pred sudom od 21.03.2018. godine, prvostepeni sud nije prihvatio, jer kod činjenice da je tuženi 08.12.2010. godine uredno parafirao oba računa koja u sebi sadrže opremu navedenu u predračunu, nalazi da je irelevantno raspravljanje o tome da li je predračun potpisan ili ne od strane ovlaštenog lica tuženog, jer je tuženi upoznat sa kasnijim razvojem događaja u smislu količine i vrste ugrađene opreme i izvedenih radova i u konačnici sa cijenom istih koju je potpisivanjem računa prihvatio, a da je pored toga te svoje tvrdnje (da pomenuti predračun nije potpisalo ovlašteno lice tuženog D.B.) shodno odredbi člana 7. stav 1. i člana 123. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13- dalje ZPP) tuženi bio u obavezi da dokaže putem vještačenja po vještaku odgovarajuće struke, što je tuženi propustio.

Prvostepeni sud dalje zaključuje da iz svih pomenutih dokaza slijedi da je tužilac uredno ispunio obaveze preuzete zaključenim ugovorima, kao i one obaveze koje su naknadno dogovorene usmeno, a uredno su fakturisane tuženom putem računa broj ... i ... od 30.11.2010. godine. Shodno tome, pozivom na odredbe člana 262. stav 1, člana 12. i člana 17. ZOO, te odredbe člana 3. Ugovora od 20.03.2009. godine i člana 3. Ugovora od 19.01.2010. godine, prvostepeni sud zaključuje da je tuženi u obavezi da ispuni svoju obavezu koja se ogleda u plaćanju cjelokupne naknade tužiocu za izvršeni rad, kao i za pribavljenu i ugrađenu opremu.

Cijeneći da je dug po ugovorima od 20.03.2009. i od 19.01.2010. godine u cjelosti plaćen, što proizilazi iz nalaza i mišljenja E. fakulteta od 17.08.2018. godine, prvostepeni sud nalazi da je tuženi ostao dužan izmiriti potraživanje tužioca iskazano na računima broj ... i ... od 30.11.2010. godine, u dijelu koji je ostao neplaćen.

Visinu tog neplaćenog iznosa utvrdio je na osnovu nalaza i mišljenja vještaka ekonomske struke prema kome je tužilac za izvršene radove fakturisao 6.648.722,03 KM a tuženi mu ukupno isplatio iznos od 5.439.210,69 KM, te da dug tuženog prema tužiocu iznosi 964.507,70 KM, od čega se na fakturisano, a neplaćeno odnosi iznos od 684.680,13 KM, a po osnovu kašnjenja u plaćanju iznos od 279.827,57 KM.

Na osnovu navedenog prvostepeni sud je usvojio tužbeni zahtjev tužioca u dijelu kojim traži isplatu iznosa od 684.680,13 KM na ime glavnog duga, sa zakonskom zateznom kamatom na utvrđeni iznos duga, počev od 02.06.2011. godine kao dana podnošenja tužbe, shodno odredbi člana 277. ZOO, cijeneći da je tuženi u vezi sa izvršenjem ovog dijela obaveze pao u docnju, dok zaključuje da tužilac nema pravo na isplatu zakonske zatezne kamate na navedeni iznos od 25.05. do 02.06.2011. godine kako je to tražio zahtjevom jer je tužba podnesena dana 02.06.2011. godine.

U pogledu zahtjeva tužioca za isplatu iznosa od 279.827,57 KM kao kapitaliziranog iznosa zakonske zatezne kamate nastale zbog kašnjenja u plaćanju privremenih situacija, počev od dana dospjeća prve privremene situacije pa do izvršene zadnje uplate, prvostepeni sud je, cijeneći da je odredbom člana 3. Ugovora od 20.03.2009. godine i članom 3. stav 6. Ugovora od 19.01.2010. godine, određeno da se situacija predaje na ovjeru najdalje 25-og u mjesecu, da je rok za ovjeru 10 dana od dana predaje situacije i da se plaćanje vrši u roku od 30 dana od datuma ovjere, da iz nalaza i mišljenja E. fakulteta od 17.08.2018. godine proizilazi da je tuženi kasnio sa izvršenjem obaveze

plaćanja po ispostavljenim privremenim situacijama (strana 5-17 nalaza), zaključio da tužilac u smislu člana 277. stav 1. ZOO ima pravo na isplatu zakonske zatezne kamate u slučaju kašnjenja u plaćanju, bez obzira da li je to posebno ugovoreno ili ne, pa je usvojio i ovaj dio tužbenog zahtjeva i obavezao tuženog da tužiocu isplati i kapitaliziranu zakonsku zateznu kamatu u iznosu od 279.827,57 KM nastalu zbog kašnjenja u plaćanju privremenih situacija, sve prema obračunu utvrđenom nalazom i mišljenjem od 17.08.2018. godine.

Prvostepeni sud nalazi da je osnovan zahtjev tužioca za isplatu zakonske zatezne kamate na iznos od 279.827,57 KM počev od podnošenja tužbe, obzirom da ovaj dio zahtjeva tužioca u smislu člana 279. stav 2. ZOO predstavlja samostalno potraživanje (kod činjenice da je glavni dug po ugovorima od 20.03.2009. i 19.01.2010. godine plaćen), na koje od dana osamostaljivanja teče zakonska zatezna kamata i koje zbog takvog statusa ne podliježe zabrani anatocizma.

Primjedbe tuženog iznijete na nalaze i mišljenje vještaka elektrotehničke struke i vještaka ekonomske struke prvostepeni sud nije prihvatio. Primjedbu da se nije mogao angažovati vještak inženjer jake struje, sud nije prihvatio jer tuženi nije dostavio nikakve dokaze na okolnost postojanja nekompetentnosti vještaka Đ.Z. Prvostepeni sud prihvata mišljenje vještaka elektrotehničke struke da se ne može sačiniti konačan obračun, obzirom da su objekti sagrađeni prije određenog broja godina (10 godina), te da bi precizno mjerenje ugrađenog materijala zahtijevalo učešće većeg broja lica, zaustavljanje rada svih institucija koje se nalaze u pomenutim objektima, da je zbog napredovanja tehnologije i protoka vremena, moglo doći do zamjene instalirane opreme naprednim verzijama što bi za posljedicu imalo sve nesrazmjerne teškoće i neopravdane troškove. Pored toga, prvostepeni sud smatra da nema ni osnova za bilo kakvo utvrđivanje ove vrste, kod činjenice da su obe strane u toku saradnje imale svoje ovlaštene predstavnike, da je investitor imao nadzorne organe koji su pratili rad izvođača u smislu količine i kvaliteta, da je građevinska knjiga potpisana od strane predstavnika tuženog i da se ima smatrati da se tuženi saglasio sa svim izvedenim radovima odnosno njihovom količinom, vrstom i kvalitetom, da su predmetni objekti odnosno izvedeni radovi i ugrađena oprema predati na korištenje tuženom koji ih je kao takve primio, pa da se ima smatrati da su stranke takvim postupanjem regulisale međusobne odnose u pogledu kvaliteta izvedenog i ugrađenog.

Nije prihvaćen ni prigovor tuženog u vezi kompletiranja dokumentacije, jer je osnovni problem nastao kada se saznalo da je vještak prilikom izrade osnovnog nalaza raspolagao samo dijelom dokumentacije, što je rezultiralo sačinjavanjem dopunskog nalaza. Vještak elektrotehničke struke je shodno zadatku pregledao svu dokumentaciju i sačinio nalaz i dopunu nalaza. Činjenica da vještak nije posebno navodio podizvođača M.d.o.o. B. po ocjeni prvostepenog suda nije od uticaja na tvrdnje koje iznosi tuženi, jer je u nalazu konstatovano koji su radovi izvedeni, među kojim radovima se nalaze i radovi pomenutog podizvođača.

Prvostepeni sud nadalje nije prihvatio prigovore tuženog da je vještak konstatovao da poznati proizvođači opreme nisu dali licence za istu, jer iz nalaza slijedi da vještak nigdje ne pominje licence. Vještak je konstatovao u dopuni nalaza da je izvođač radova u potpunosti ispoštovao ugovorene cijene, sa neznatnim odstupanjem kod malog broja stavki ali u korist investitora. U pogledu naknadnih i nepredviđenih radova vještak se u dopuni decidno izjasnio da je investitor, prema dostavljenoj dokumentaciji, bio upoznat sa potrebom izvođenja naknadnih radova, što je zaključak i suda, da su za stavke koje se nalaze u predračunu ispoštovane jedinačne cijene, a za stavke kojih nema u predračunu da su usaglašene između stranaka, te da su svi naknadni

radovi uneseni u građevinskoj knjizi koja je potpisana od strane nadzornog organa tuženog. Između ostalog o tome svjedoči sadržaj dopisa tuženog broj ... od 26.07.2010. godine kojim obavještava tužioca da prihvata njegovu ponudu za proširenje kapaciteta telefonsko-računarske mreže za potrebe Uprave od 1-5 sprata na iznos od 275.788,93 KM plus PDV i da će obračun radova po predmetnoj knjizi biti po građevinskoj knjizi.

Dalje, prvostepeni sud nije prihvatio primjedbu tuženog na nalaz i mišljenje vještaka elektrotehničke struke T.Ž. u pogledu činjenice sačinjavanja konačnog obračuna. Kod toga da su predmetni poslovni prostori prodati trećim licima, to bi značilo neophodno pribavljanje njihove saglasnosti za obustavljanje procesa rada u vremenskom periodu koji bi bio potreban za obavljanje konačnog obračuna, formiranje višečlanih komisija sa ljudima različitih poslovnih profila, što je suprotno tvrdnjama tuženog da se isto može izvesti bez problema. Navedeni vještak je potvrdio da je mjerenje moguće izvršiti, ali da se time dobija situacija sa današnjim danom (strana 15 zapisnika od 22.05.2020. godine). Pored toga, pozivanje vještaka T.Ž. na nalaz vještaka Đ.Z., po ocjeni prvostepenog suda ne znači da je isti korišten prilikom sačinjavanja nalaza već se vještak T.Ž. osvrnuo na identične zaključke koje su ova dva vještaka izveli. Zaključak o tome kako su regulisali ugovorni odnosi među strankama (pismeno ili usmeno), a u vezi sa činjenicom da li je dio radova za D. centar fakturisan u X-oj situaciji može dati samo sud i ne predstavlja obavezu vještaka, bez obzira na dati zadatak.

Pored toga, od strane prvostepenog suda nije prihvaćena primjedba tuženog da navedeni vještak elektrotehničke struke T.Ž. nije na valjan način obrazložio sadržaj građevinske knjige. U odnosu na nalaz vještaka Đ.Z., poređenje sa knjigom 6. i 6.1. nije bilo potrebe ni vršiti, budući da je riječ o jednostrano sačinjenim aktima tuženog. Isto tako prvostepeni sud nalazi da nije bilo moguće poređenje cijena iz ponude od 05.06.2011. godine (ponuda V. d.o.o. Z.) i pomenute knjige 6. i 6.1. jer ponuda datira određeni broj mjeseci nakon završetka posla.

Od strane prvostepenog suda nije prihvaćena ni tvrdnja tuženog da je vještak bio u obavezi da iskaže vrijednost licenci, jer su iste iskazane u računima broj ... i ..., a na okolnosti nedostavljanja licenci i slične potrebne dokumentacije od strane tuženog nisu dostavljeni nikakvi dokazi. U prilog navedenom zaključku prvostepeni sud se poziva i na sadržaj iskaza svjedoka R.P. koji je istakao da su uz kablove i drugi materijal dolazili atesti i drugi materijal koje je on naknadno i provjeravao zbog sigurnosti (strana 40 zapisnika od 05.12.2017. godine).

Nadalje prvostepeni sud navodi da nije osnovan prigovor tuženog da vještak ekonomske struke L.Z. nije mogao sačiniti nalaz i mišljenje obzirom da je predavač na E. fakultetu na predmetu menadžment, a ne računovodstvo i knjigovodstvo i da je za predmetno vještačenje trebalo odrediti tim a ne pojedinca. Prvostepeni sud nije prihvatio ni tvrdnje tuženog da vještak ekonomske struke nije odgovorio zadatku postavljenom u tačkama 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14 i 15. Iz nalaza proizilazi da poređenje cijena i količina iz Ugovora od 20.03.2009. godine i računa broj ... i ... ekonomski nije moguće ostvariti, zato što se roba koja je dogovorena, isporučena i fakturisana putem navedenih računa ne nalazi u specifikaciji ugovora (tačka 7.), da cijene i količine robe i opreme iskazane i fakturisane u računima broj ... i ... odgovaraju predračunu od oktobra 2010. godine (tačka 8.), da plaćanje penala predstavlja pravno pitanje, pa da u formi iskazanoj na rješenju od 2018. godine, ovakav zadatak vještaku nije ni mogao biti postavljen (tačka 10). Prvostepeni sud je prihvatio navode vještaka da se ukupna vrijednost ugrađene opreme i materijala nije mogla izračunati na temelju izvještaja i primjedbi Komisije tuženog iz knjige broj 6, jer se radi o jednostrano

sačinjenom aktu koji je urađen nakon isteka rokova za reklamaciju i isticanje prigovora na materijalne nedostatke (tačka 11), kakav zaključak je dao i sam prvostepeni sud.

Po ocjeni prvostepenog suda neosnovan je prigovor tuženog da vještak ekonomske struke nije izvršio poređenje cijena datih u ponudi V. d.o.o. Z. od 05.06.2011. godine i cijena koje je tužilac fakturisao tuženom, jer je pomenuta ponuda data 8 mjeseci nakon prihvatanja ponude date od strane tužioca (oktobar 2010. godine) i da se radi o opremi čija cijena na tržištu konstantno varira i kao takva nije retroaktivno uporediva (tačka 12). Nadalje ovaj vještak ističe da je komisija tuženog konstatovala da su sve licence isporučene, dok vještak Z. u nalazu konstatuje da su licence isporučene i evidentirane u građevinskim knjigama i privremenim situacijama, pa nema mjesta tvrdnji tuženog da vještak ekonomske struke nije odgovorio zadatku iz tačke 13. Kao što je vidljivo iz stanja spisa a što i vještak iznosi u svom nalazu, računi broj ... i ... su izdati na osnovu ovjerenog predračuna tužioca broj ... od 18.10.2010. godine (tačka 14). Konstatovano je da su radovi iz osnovnog ugovora izvedeni u skladu sa dogovorom ugovornih strana, svi su evidentirani u građevinskim knjigama, odobreni i prihvaćeni u fakturisanim privremenim situacijama (tačka 15).

U pogledu tvrdnje tuženog da su primjenom Posebnih uzansi o građenju („Službeni list SFRJ“ broj 18/77) stranke bile u obavezi da sačine konačan obračun, prvostepeni sud nalazi da se nije moglo zaključiti da su stranke izrazile volju za primjenu istih. Prvostepeni sud navodi da je sačinjavanje konačnog obračuna bila obaveza stranaka po ugovorima od 20.03.2009. i 19.01.2010. godine, koji su u potpunosti realizovani i kao takvi prihvaćeni od ugovornih strana, ali da eventualni nedostaci (poput činjenice da nije sačinjen konačan obračun) ne mogu više biti predmet sudskog raspravljanja.

Prvostepeni sud nije prihvatio prigovore tuženog da tužilac oba ugovora nije ispunio u cjelini, da tužilac nije u skladu sa projektnom dokumentacijom izvršio sve radove i ispoštovao dogovoreno, da dio opreme nije ugrađen, a da ugrađeni dio ne odgovara dogovorenom, da je tužilac bez obzira na predračun tuženog zaračunao znatno veću cijenu radova i robe i da je tuženi zahtijevao da se komisijskim putem izvrši konačni obračun i primopredaja, što je tužilac odbio.

Ovo stoga što po ocjeni prvostepenog suda iz izvedenih dokaza slijedi da je tužilac u cjelosti ispunio ugovornu obavezu, kao i one obaveze koje su nastale naknadno, a nisu imale uporište u ugovornom odnosu, nego u dogovoru stranaka i pratećoj dokumentaciji, da nema mjesta tvrdnjama da je tužilac zaračunao veću cijenu radova i robe, jer iz nalaza i mišljenja vještaka Đ.Z. od 26.02.2016. godine slijedi da je izvođač u potpunosti ispoštovao ugovorene cijene sa neznatnim odstupanjem u korist investitora, da se količina ugrađene opreme i materijala ne slaže u potpunosti sa projektovanim količinama, te da je prema okončanoj situaciji fakturisano ono što je stvarno urađeno, da su cijene i količine naknadnih radova konstatovane u građevinskoj knjizi i kao takve su ušle u obračun po privremenim situacijama. Prvostepeni sud ukazuje na sadržaj iskaza zakonskog zastupnika tuženog i svjedoka R.P. i M.J. - da nije bilo primjedbi na izvođenje i kvalitet radova od strane tuženog, da je potpisao sve što je tužilac dostavio jer su svi radovi bili urađeni kako treba (strana 39 zapisnika od 05.12.2017. godine). Nije prihvaćena ni tvrdnja tuženog da mu nije predata sva potrebna tehnička dokumentacija, da Projekat izvedenog stanja nije sačinjen u skladu sa propisima niti dostavljen u 3 D verziji, jer iz izvedenih dokaza, prvenstveno nalaza vještaka elektrotehničke struke i dopisa od 07.02. i 31.05.2011. godine (te dopisa tuženog broj ... od 18.02.2011. godine i ... od 21.02.2011. godine) proizilazi da je tuženom uredno predata sva potrebna dokumentacija i da je tuženi dalje prosljeđivao tu dokumentaciju krajnjim korisnicima

(dopis tuženog broj ... od 27.9.2010. godine - dostava RTRS Projekta izvedenog stanja računarsko-elektronskih instalacija na objektu RTV d.).

Nadalje prvostepeni sud nalazi da je tuženi dana 28.03.2011. godine preuzeo kontrolu nad cijelim sistemom kontrole pristupa i video nadzora, što predstavlja završni korak u saradnji stranaka (dopis tuženog broj ... od 04.04.2011. godine), da iz samog dopisa tuženog broj ... od 03.06.2011. godine slijedi da je tuženi ranije u dva navrata primio dijelove dokumentacije (31.05. i 01.06.2011. godine). U pogledu valjanosti Projekta izvedenog stanja prvostepeni sud zaključuje da se o toj činjenici u ovoj fazi postupka ne može raspravljati, budući da se radi o aspektu tehničke valjanosti dokumenta koji se tiče striktno internog odnosa stranaka a u vezi sa podzakonskim propisima iz ove oblasti, te da nedostavljanje projekta izvedenog stanja u 3 D verziji ne dokazuje navode tuženog iz odgovora na tužbu, kod činjenice da su ugovori već realizovani na način da je tuženi izmirio cijenu izvedenih radova, tako da nema mjesta osporavanju ove činjenice. Pored toga, u spisu nema dokaza da je treće lice otklanjalo ovaj nedostatak po traženju tuženog.

Isto tako prvostepeni sud smatra da nisu od uticaja na drugačije odlučivanje navodi tuženog da tužilac nije uredno vodio građevinsku knjigu. Prema stanju spisa, što su konstatovali i saslušani vještaci elektrotehničke struke, tužilac je sudu predočio građevinsku knjigu sa svim njenim listovima potpisanim od strane ovlaštenih organa obe stranke. Na suprotne okolnosti tuženi je dostavio primjerke stranica građevinske knjige koji se razlikuju od primjerka tužioca po tome što određeni broj listova nije potpisan. Tuženi po ocjeni prvostepenog suda nije dokazao da je tužilac na bilo koji način manipulirao sadržajem građevinske knjige, posebno potpisima ovlaštenih organa tuženog i podacima navedenim u istoj. Sve dok na listovima građevinske knjige postoje potpisi nadzornog organa tuženog sud nema mjesta za sumnju u autentičnost i valjanost ovog dokumenta, a činjenica da li je za pojedine radove vođen ili ne građevinski dnevnik po ocjeni prvostepenog suda nije relevantna kada se ima u vidu da je osnovanost zahtjeva dokazivana putem građevinske knjige i dokumentacije temeljene na građevinskoj knjizi.

Saglasnost tuženog da tužilac ne vodi građevinsku knjigu i radove i opremu fakturisane računima broj ... i ... po ocjeni prvostepenog suda nije ni trebala biti tražena, budući da stranke za ove radove nisu ni odredile ugovornim putem obavezu vođenja knjige, što je u skladu sa članom 117. stav 1. tačka ž) Zakona o prostornom uređenju i građenju ("Službeni glasnik RS" broj 40/13, 2/15, 106/15, 3/16 i 84/19).

Po ocjeni prvostepenog suda nije prihvatljiva ni tvrdnja tuženog da su građevinski dnevnik i građevinsku knjigu trebala potpisivati dva nadzorna organa, jer se radi o internim pravilima i odlukama tuženog koje tužilac nije bio u obavezi pratiti i starati se o njihovom poštovanju. Nadalje prvostepeni sud ističe da nema mjesta tvrdnjama da tužilac nije ispoštovao proceduru za dobijanje saglasnosti za dodatne radove jer iz stanja spisa slijedi da je tuženi bio upoznat sa svim dodatnim i naknadnim radovima, koje radove je odobrio po količini i cijeni potpisivanjem interne dokumentacije stranaka i u konačnici potpisivanjem privremenih situacija.

Odlučujući o protivtužbenom zahtjevu prvostepeni sud zaključuje da tuženi u pravcu dokazivanja osnovanosti protivtužbenog zahtjeva nije izvodio odgovarajuće dokaze već je ostao samo na tvrdnjama da tužilac oba ugovora nije ispunio u cjelini, da tužilac nije u skladu sa projektnom dokumentacijom izvršio sve radove i ispoštovao dogovoreno, da dio opreme nije ugrađen, a da ugrađeni dio ne odgovara dogovorenom, da je tužilac bez obzira na predračun

tuženog zaračunao znatno veću cijenu radova i robe i da je tuženi zahtijevao da se komisijskim putem izvrši konačni obračun i primopredaja, što je tužilac odbio.

U pogledu osnovanosti protivtužbenog zahtjeva u dijelu kojim se traži isplata penala, prvostepeni sud nalazi da je članom 4. stav 1. Ugovora od 20.03.2009. godine regulisano pravo tuženog odnosno obaveza tužioca da tuženom u slučaju neopravdanog kašnjenja u izvođenju radova koje se pismeno evidentira kroz građevinsku knjigu, plati penale u iznosu od 0,02 % na ukupno ugovorenu cijenu za svaki dan neopravdanog kašnjenja, s tim da ukupni penali ne mogu biti veći od 5 % od ukupno ugovorene cijene, ali da tuženi nije predlagao da se povodom tog dijela zahtjeva provede dokaz uvidom u građevinski dnevnik, pa je ostalo nedokazano da li su u istom evidentirana bilo kakva neopravdana kašnjenja u izvođenju radova.

Po ocjeni prvostepenog suda ono što je bitnije za odlučivanje o zahtjevu tuženog za isplatu penala jeste sadržaj odredbe člana 4. stav 2. Ugovora, kojim je rečeno da kašnjenje u rokovima plaćanja u situacijama oslobađa izvođača od plaćanja penala definisanih ovom tačkom. Kako je u postupku utvrđeno da je tuženi kasnio sa plaćanjem iznosa po privremenim situacijama, to automatski za posljedicu ima nepostojanje obaveze tužioca da tuženom na ime penala isplaćuje bilo kakav iznos, bez obzira na činjenicu da li je ili nije kasnio sa izvođenjem radova.

U pogledu osnovanosti protivtužbenog zahtjeva u ostalom dijelu, prvostepeni sud zaključuje da iz nalaza vještaka elektrotehničke struke slijedi da je tužilac izveo sve ugovorene radove i ugradio opremu koju obavezu je preuzeo po Ugovoru od 20.03.2009. godine i Ugovoru od 19.01.2010. godine, te da je ispunio i obavezu nabavljanja i ugradnje opreme u D. centar, povodom čega su izdati računi broj ... i ... koje račune je tuženi prihvatio i djelimično platio. Tuženi je sačinio jednostrani akt (izvještaj Komisije iz aprila 2011. godine) koji je nepotkrijepljen neophodnim pratećim dokazima i ne može imati dokaznu snagu koja bi uticala na drugačiju odluku suda, posebno kod činjenice da iz dokumentacije koja je pratila izvođenje radova (građevinska knjiga i privremene situacije) ne proizilazi da je tuženi prigovarao vrsti i kvalitetu izvedenih radova, šta više u svojim aktima (od 30.03. i od 12.04.2011. godine) tuženi potvrđuje da su svi radovi izvedeni po sadržaju i obimu onako kako su to stranke ugovorile. Osim toga, objekti su dobili upotrebnu dozvolu što po članu 140. stav 1, 2. i 3. i članu 142. stav 1. i članu 146. Zakona o uređenju prostora i građenju znači da je isti pregledan od strane odgovarajuće Komisije koja je utvrdila da konačno izvedeni radovi odgovaraju ranije dostavljenom projektu i pratećoj dokumentaciji (koju je tuženi bio u obavezi da dostavi tokom trajanja upravnog postupka pred nadležnim organom a u svrhu dobijanja potrebnih dozvola) i naknadno zabilježenim radovima koji su stvarno izvedeni na terenu. Zbog toga prvostepeni sud zaključuje da je tuženi formiranjem Komisije pokušao u vremenu nakon završetka radova i predaje objekta na upotrebu da ospori vrstu i količinu izvedenih radova i ugrađene opreme, što ne može uticati na drugačiju odluku suda jer je tuženi bio u obavezi da, u skladu sa članom 614. stav 1. i 615. a u vezi sa članom 641. ZOO, u toku ili neposredno nakon izvođenja radova prigovara utvrđenim nedostacima ukoliko je smatrao da ih ima, odnosno da prigovore te vrste iznese najkasnije u zakonom propisanim rokovima i interno riješi sa tužiocem.

Nadalje, prvostepeni sud nalazi da je iz elektronske korespondencije stranaka vidljivo da se početkom, odnosno sredinom 2011. godine, pojavljuju problemi u međusobnom razumijevanju, ali da ovo ne dokazuje tvrdnje tuženog da je tužilac na bilo koji način propustio da ispunji svoju obavezu postupanja na ugovoreni način i da je takvo ponašanje dovelo do nastanka bilo kakvog

oblika imovinskog gubitka na strani tuženog. Prvostepeni sud zaključuje da povlačenje potpisa od strane tuženog sa računa broj ... i ... u dopisu tuženog broj ... od 04.03.2011. godine nije imalo nikakvog uticaja kada se ima u vidu da je tuženi djelimično platio dug po ovim računima, a da sadržaj i visinu istih nije na vrijeme i na propisan način osporio.

Pored toga, iz dopisa tuženog broj ... od 13.04.2011. godine proizilazi da je tuženi obavijestio tužioca da će na njegov teret angažovati firmu E.k. d.o.o. radi otklanjanja nedostataka na energetske mreži i utičnicama na radnim mjestima, ali da nisu dostavljeni dokazi na okolnosti stvarnog realizovanja i plaćanja cijene date u ponudi tog pravnog lica od 12.04.2011. godine.

Drugostepeni sud je prihvatio pravilnim činjenično utvrđenje i pravne zaključke prvostepenog suda, te je žalbu tuženog – protivtužioca odbio i prvostepenu presudu potvrdio temeljem odredbe člana 226. ZPP.

Pobijana presuda je pravilna i revizijom se ne dovodi u sumnju.

Tužilac svoj zahtjev temelji na tome da je kao izvođač dana 20.03.2009. godine sa tuženim kao investitorom zaključio Ugovor broj ... o izvođenju elektroinstalaterskih radova sistema slabe struje poslovnog objekta I.i. B. - 2 Po+P+G+14 i RTV d. RTS B. – Po+P+3 za cijenu od 5.439.210,96 KM sa rokom završetka do 01.11.2009. godine, da su tužilac i tuženi zaključili dana 19.01.2010. godine i Ugovor broj ... čiji je predmet isporuka i ugradnja UPS na poslovnom objektu I.i. B. i RTV d. B. po cijeni od 440.517,87 KM sa rokom završetka 10.03.2010. godine, da je tužilac neposredno i putem podizvođača za račun tuženog izveo radove na elektroinstalaciji sistema slabe struje u objektu PO I.i. i RTV d. u B. i ispostavio tuženom deset privremenih situacija koje su potpisane i objedinjene u konačnoj situaciji preuzetoj od strane tuženog, da je u dogovoru sa tuženim isporučio opremu za potrebe I. D. centra i IP mrežne kamere, navedenu u računima broj ... i ... od 30.11.2010. godine, a da mu tuženi nije platio dio duga koji iznosi 684.680,13 KM čije plaćanje traži u ovoj parnici, kao i zakonsku zateznu kamatu zbog kašnjenja u plaćanju privremenih situacija u obračunatom iznosu od 279.827,57 KM.

Tuženi je osporavao tužbeni zahtjev tvrdnjama da je tužilac odbio da se po završetku radova i predaji objekta sačini konačan obračun radova, kako je među strankama ugovoreno članom 15. stav 5. oba ugovora, kojima su ugovarači iskazali volju za primjenu Posebnih uzansi o građenju; da tužilac ni jedan od ova dva ugovora nije ispunio u cjelini; da tužilac nije u skladu sa projektnom dokumentacijom izvršio sve radove i ispoštovao dogovoreno; da dio opreme nije ugrađen, a da ugrađeni dio ne odgovara dogovorenom; da je tužilac, bez obzira na predračun, tuženom zaračunao znatno veću cijenu radova i robe; da je tuženi zahtijevao da se komisijskim putem izvrši konačan obračun i primopredaja, što je tužilac odbio. Nadalje, isticao je da tuženom nije predata sva potrebna tehnička dokumentacija, da projekat izvedenog stanja nije sačinjen u skladu sa propisima, niti dostavljen u 3D verziji, zbog čega je tuženi bio prinuđen angažovati treća lica na otklanjanju tih nedostataka; da stranke nisu ugovorile kamatu po situacijama; da tužilac nije uredno vodio građevinsku knjigu, a da za pojedine radove nema ni građevinskog dnevnika, ni građevinske knjige; da je podizvođač tužioca N.s. d.o.o. N.G. utvrdio da postoji razlika između onog što je fakturisano i onog što je tužilac stvarno izveo od radova; da su građevinski dnevnik, građevinsku knjigu i privremene situacije trebala potpisivati dva nadzorna organa S.B. i R.P., što nije ispoštovano; da tuženi nikada nije dao saglasnost da se povodom radova, koji su označeni u računima broj ... i ... ne vodi građevinska knjiga; da su IX i X situacija potpisane u vrijeme kada je nadzornim organima istekao mandat; da tužilac nije ispoštovao proceduru radi dobijanja

saglasnosti za dodatne radove; da svjedok D.B. nije potpisao predračun broj: ... i da ne postoji obaveza tuženog na bilo kakvo plaćanje, sve dok se ne sačini konačan obračun na čijem sačinjavanju i u toku ove parnice tuženi insistira.

Među parničnim strankama nije sporno da je tužilac neposredno i putem podizvođača za račun tuženog izveo naručene radove na elektroinstalaciji sistema slabe struje u objektu PO I.i. i RTV d. u B. te isporučio opremu za potrebe I.D. centra i IP mrežne kamere.

Pravilno nižestepeni sudovi zaključuju da su stranke bile u obligacionopravnom odnosu po osnovu dva ugovora koja imaju karakter ugovora o građenju u širem smislu riječi shodno odredbi člana 630. ZOO, a da se materijalnopravni odnos stranaka nastavio i nakon realizacije dva ugovora o građenju i na osnovu usmenog ugovora o djelu po osnovu koga je tužilac za tuženog nabavio i ugradio opremu po računima broj 121 i 123.

Nije sporno da je od strane Komisije za tehnički pregled proveden postupak tehničkog prijema, između ostalog i radova koje je izveo tužilac, da je izdata upotrebna dozvola da su svi radovi izvedeni prema investiciono tehničkoj dokumentaciji (upotrebne dozvole izdate 2010. godine). Tuženi je nakon tehničkog prijema i izdate upotrebne dozvole od strane nadležnog Ministarstva raspolagao sa predmetnim poslovnim prostorima u korist trećih lica, koja prema izvedenim dokazima u toku prvostepenog postupka nisu stavila primjedbe ili prigovore na izvedene radove i ugrađenu opremu. Nakon izvršenog preuzimanja i tehničkog prijema izvedenih radova i opreme tuženi nije od tužioca tražio otklanjanje bilo kakvih nedostataka ili kvarova, niti je dokazao da je imao bilo kakvih izdataka zbog kojih bi tužilac bio odgovoran da ih otklanja.

Neosnovani su prigovori tuženog isticani u reviziji o pogrešnoj primjeni materijalnog prava koju tuženi vidi u tome da je za razrješenje ovog spora sud morao primjeniti odredbe Posebnih uzansi o građenju. Tuženi navodi da to proizlazi iz toga što su stranke u članu 15. oba ugovora odredile da će se sačiniti konačan obračun, koji ne poznaje ZOO, već Posebne uzanse o građenju, i da se iz toga vidi da su htjele primjenu uzansi, te da postoji potreba da se ova pravna praznina riješi upravo primjenom uzansi. Dalje navodi da se i iz odredbi člana 4. oba ugovora kojim je ugovorena ugovorna kazna vidi da su stranke htjele primjenu Posebnih uzansi o građenju, jer su predvidjele visinu ugovorne kazne 5% od ukupno ugovorene cijene, kakav je limit određen i u članu 52. Posebnih uzansi, a ne u ZOO.

Odredba člana 21. stav 2. ZOO određuje kada se primjenjuju uzanse. Njihova primjena treba da bude ili ugovorena izričitim sporazumom, ili se smatra da je prećutno ugovorena kada ona proizlazi iz okolnosti koje upućuju da su stranke htjele njihovu primjenu.

Tačno je da učesnici obligacionopravnih odnosa mogu svoj odnos urediti drugačije nego što je ZOO određeno, ako iz pojedine odredbe ovog zakona ili njenog smisla ne proizlazi šta drugo (član 20. ZOO). Učesnici obligacionopravnih odnosa su slobodni da u granicama prinudnih propisa svoje odnose uredi po svojoj volji (načelo slobode ugovaranja iz člana 10. ZOO). U skladu sa tim principom zakonodavac je izričito propisao da su, po pravilu, norme ZOO dispozitivnog (dopunjujućeg) karaktera. To znači da se dispozitivne zakonske norme primjenjuju samo ako strane, u okviru dozvoljene granice autonomije volje, nisu drugačije odlučile.

Kad stranke svoje odnose uredi drugačije nego što predviđa dispozitivna norma, one nisu dotičnu normu stavile van snage, već su samo njenu primjenu isključile za konkretan slučaj. Ali, ako strane ne iskoriste to ovlaštenje, biće onako kako je predviđeno u dispozitivnoj normi.

Iz predmetnih ugovora o građenju ne proizlazi da je ugovorena primjena Posebnih uzansi o građenju, jer je u članu 18. ugovora izričito navedeno da za sve što nije regulisano ovim ugovorom a odnosi se na radove iz ovog ugovora, primjenjivaće se odredbe ZOO. To znači da su stranke ugovorile da će se na njihov obligacionopravni odnos primjeniti odredbe ZOO, a ne uzansi, pa se slijedom toga ne može ni govoriti o tome da su stranke htjele njihovu primjenu.

Odredba člana 270. ZOO, da „stranke mogu“... ugovoriti klauzulu o ugovornoj kazni je norma dispozitivnog karaktera. Ona daje mogućnost da se ugovorna kazna ugovori dvojako: kao sredstvo obezbjeđenja ispunjenja ugovora, ili kao sankcija zbog zadocnjenja u ispunjenju obaveze, te da stranke po svom nahođenju (član 271. ZOO) ugovornu kaznu odrede u jednom ukupnom iznosu ili u procentu.

Tako su i parnične stranke u konkretnom slučaju ugovorile ugovornu kaznu i njenu visinu za slučaj zadocnjenja u ispunjenju obaveze, u sporazumu koji je sastavni dio ugovora, što znači da nisu svoje odnose uredile na drugačiji način od dispozitivne norme, niti su isključile njenu primjenu, kako pogrešno revident smatra.

Da li je visina ugovorne kazne kakvu su stranke odredile u ugovoru eventualno određena i u Posebnim uzansama, nije od značaja, jer to samo po sebi ne znači da su stranke na taj način htjele primjenu Posebnih uzansi i isključile primjenu ZOO.

Iz tih razloga pravilan je zaključak nižestepenih sudova da se predmetni spor treba riješiti primjenom odredaba ZOO.

Neosnovano tuženi prigovara da sve dok se ne sačini konačan obračun i/ili projekat izvedenog stanja, cijena svih radova nije određena već je eventualno samo određiva. Tačno je da je članom 15. Ugovora broj ... od 20.03.2009. godine predviđeno da će se konačni obračun radova izvršiti po primopredaji od strane Komisije koju sačinjavaju predstavnici investitora i izvođača. Međutim, pravilno drugostepeni sud nalazi da se konačan obračun mogao izvršiti i ako izvođač bez opravdanog razloga odbije učešće u konačnom obračunu i da je tuženi konačan obračun mogao obaviti nakon izvršene primopredaje radova koja se desila u maju 2010. godine i to najkasnije u roku od 60 dana od dana primopredaje, ali da iz izvedenih dokaza proizilazi da tuženi nakon primopredaje izvedenih radova i predaje poslovnog prostora, nije zahtijevao da se izvrši končani obračun, niti je stavio bilo kakve primjedbe na izvedene radove od strane tužioca izvršene po osnovu Ugovora od 20.03.2009. godine i Ugovora od 19.01.2010. godine. Tuženi je tražio da se sačini konačan obračun nakon što su poslovni prostori od strane tuženog prodati i predati trećim licima.

Prema odredbi člana 614. ZOO naručilac je dužan pregledati izvršeno djelo čim je to po redovnom toku stvari moguće i o nađenim nedostacima bez odgađanja obavijestiti izvođače. Nakon pregleda i preuzimanja izvršenog rada izvođač više ne odgovara za nedostatke koji su se mogli opaziti običnim pregledom, izuzev ako je znao za nedostatke a nije ih pokazao naručiocu.

Kako je tuženi naknadno, po završetku svih radova, te tehničkog prijema i dobijanja upotrebne dozvole, odnosno stavljanja objekata u upotrebu, po proteku rokova iz člana 481. i 482. ZOO, osporavao vrijednost i količinu izvedenih radova po ugovorima od 20.03.2009. i 19.01.2010. godine, iako je sadržaj građevinske i finansijske dokumentacije usaglašen i ovjeren od strane ovlaštenih predstavnika stranaka, pravilan je zaključak nižestepenih sudova da nakon što su objekti završeni i stavljeni u funkciju i tuženi nije u roku od 2 mjeseca organizovao sačinjavanje konačnog obračuna, konačni obračun sada, tokom prvostepenog postupka nije moguće napraviti prema stanju na licu mjesta kako je to tuženi zahtijevao, već samo prema građevinskoj i finansijskoj dokumentaciji sačinjenoj tokom izvođenja radova.

Nakon proteka izvjesnog vremena, promjene vlasnika poslovnih prostora, te mogućnosti da je u međuvremenu došlo do izmjene i zamjene opreme, na licu mjesta bi se moglo utvrditi samo stanje kakvo je trenutno, ali nije moguće utvrditi kakvo je stanje bilo kada su radovi završeni. O tome su se izjasnili vještaci elektrotehničke struke čiji nalazi su i po mišljenju ovog suda pravilno ocijenjeni. Iz tih razloga insistiranje tuženog da vještaci elektrotehničke struke sada naprave konačni obračun izvedenih radova po Ugovoru od 20.03.2009. i 19.01.2010. godine, nije osnovan, jer se tako ne bi ni moglo utvrditi stanje radova i opreme na dan primopredaje objekta (od koje je prošlo 10 godina).

Prigovorima tuženog ne dovodi se u pitanje činjenično utvrđenje nižestepenih sudova da je tužilac tuženom fakturisao radove koje je izveo i isporučio opremu, da je količina i vrijednost radova i opreme iskazana u situacionim fakturama od I do X i konačnoj situacionoj fakturi, te pet računa (broj računa ..., ..., ..., ... i ...), da sve situacione fakture imaju priloge u kojima su obračunati izvedeni radovi i ugrađena oprema, da je fakturisanje izvedenih radova izvršeno na osnovu usaglašenih i ovjerenih listova građevinske knjige predstavnika investitora i izvođača, da je tuženi primio sve privremene situacije od I do X i okončanu situaciju i sve fakture putem ovlaštenih lica, direktora i nadzornog organa, te iste (osim okončane situacije) odobrio bez bilo kakvih primjedbi.

Takav zaključak proizlazi iz nalaza i mišljenja oba vještaka elektrotehničke struke temeljem kojih su nižestepeni sudovi zaključili da je tužilac u poslovne objekte tuženog prilikom izvođenja elektroinstalaterskih radova slabe struje ugradio opremu i elektroinstalacioni materijal poznatih i renomiranih svjetskih firmi koja zadovoljava zahtjeve u pogledu kvaliteta, pouzdanosti, bezbjednosti ljudi i zaštite životne sredine, da je u potpunosti ispoštovao ugovorene cijene sa neznatnim odstupanjem u korist investitora, da je prema okončanoj situaciji fakturisano ono što je stvarno urađeno, da su cijene i količine naknadnih radova konstatovane u građevinskoj knjizi i kao takve ušle u obračun po privremenim situacijama, da su svi listovi građevinske knjige uredno ovjereni od strane investitora i izvođača radova, da se projekat koji je dostavio N.s. d.o.o. N. G. iz oblasti sistema dojava požara sa sistemom opšteg ozvučenja, detekcije CO gasa, detektora radioaktivnosti, te sistema automatskog gašenja požara, može prihvatiti kao projekat izvedenog stanja, da vrijednost izvedenih radova prema privremenim i okončanoj situaciji iznosi od 4.648.898,26 KM, a sa PDV 5.439.210,96 KM, da za izvođenje radova na opremanju D. centra između stranaka nije sačinjen poseban ugovor već je investitor ovjerom ponude prihvatio cijene i nakon izvedenih radova ovjerio ispostavljeni račun.

Tužilac je sačinjavao privremene situacije za izvedene radove, koje je tuženi uredno potpisivao ne stavlajući bilo kakve prigovore u pogledu vrste, količine i cijene izvedenih radova. To potvrđuju i iskazi zakonskog zastupnika tuženog D.L., svjedoka R.P. koji je bio nadzorni organ, te iskaz svjedoka M.J., koji su naveli da nije bilo primjedbi na izvođenje i kvalitet radova od strane

tuženog odnosno da je tužilac dostavljao privremene situacije koje je nadzorni organ potpisivao bez primjedbi i da je direktor tuženog nakon potpisa nadzornog organa ovjeravao situacije. Iz dokumentacije koja je pratila izvođenje radova (građevinska knjiga i privremene situacije) ne proizilazi da je tuženi prigovarao vrsti ili kvalitetu izvedenih radova.

Zbog toga je pravilan zaključak nižestepenih sudova da se smatra da je izvođač radova obračun izvedenih radova obavio u skladu sa zaključenim ugovorom za izvođenje radova ako je naručilac mjesečne privremene situacije izdate na osnovu zaključenih ugovora o građenju i dostavljene, potpisao bez prigovora.

Tužilac je tuženom dostavio svoj konačan obračun i okončanu situaciju. Tuženi tvrdi da okončanu situaciju nije ovjerio i potpisao. Međutim, tuženi je nije ni vratio tužiocu niti je tužilac nakon ispostavljanja okončane situacije tražio naplatu po okončanoj situaciji, obzirom da su sve privremene situacije plaćene od strane tuženog. Okončana situacija je istovjetna kao i X privremena situacija i tuženi je platio sve obaveze po svih 10 privremenih situacija.

Takođe, pravilno nižestepeni sudovi zaključuju da se konačan izvještaj – zapisnik (tj. knjige 6. i 6.1.) koje je jednostrano sačinio tuženi kako tvrdi u aprilu i maju 2011. godine, ne može prihvatiti kao pouzdan dokaz da su radovi obavljani mimo dogovora stranaka. Nalaz i mišljenje vještaka elektrotehničke struke je u suprotnosti sa sadržajem zapisnika 6. i 6.1., a iz iskaza svjedoka proizilazi da je Izvještaj tj. knjiga 6. i 6.1. sačinjena pregledom dijela prostorija i to samo u objektu I., dok u objekat RTV d. B. članovi Komisije tuženog nisu imali pristupa. Pored toga, svjedok V.Ć. u svom iskazu navodi (zapisnik sa rasprave od 21.3.2018. godine) da je knjiga 6.1. nastala 2015. godine, dok svjedok M.J. (zapisnik sa rasprave od 21.03.2018. godine) ističe da nije direktno učestvovao u izradi knjige 6.1. ali da zna šta se nalazi u knjizi i šta je rađeno u vezi te knjige.

Slijedom toga i po ocjeni ovog suda valjalo je zaključiti da je tužilac ispunio svoje ugovorne obaveze po oba ugovora o građenju na način kako je to i ugovoreno, jer je tužilac izvršio elektroinstalaterske radove sistema slabe struje, isporučio i ugradio UPS u oba objekta, što proizilazi iz nalaza i mišljenja vještaka elektrotehničke struke, te obračunskih lista građevinske knjige, privremenih situacija od I-X koje je tuženi odobrio i prihvatio, te platio svaku od tih privremenih situacija ne stavlajući primjedbe i prigovore.

Tužilac po osnovu izvedenih radova po Ugovoru od 20.03.2009. i 19.01.2010. godine od tuženog ne potražuje dug obzirom da je tuženi sve radove kako su prikazani u ispostavljenim privremenim situacijama platio, već traži zakonsku zateznu kamatu zbog docnje u plaćanju privremenih situacija.

Zakonska zatezna kamata po svojoj prirodi predstavlja sankciju za docnju u ispunjenju određene novčane obaveze i teče sve do ispunjenja iste. Isplatom novčane obaveze u docnji, obračunata zakonska zatezna kamata za period docnje prerasta u samostalno potraživanje, na koje povjerilac ima pravo zahtjevati zateznu kamatu od dana kad je sudu podnesen zahtjev za njenu isplatu (član 279. stav 2. ZOO). Dakle, pravo na kamatu ne prestaje samo zbog toga što je glavni dug plaćen, pa se u slučaju da novčana obaveza prestaje ispunjenjem ne gasi pravo na zateznu kamatu ako je nastala.

Prema odredbi člana 4. Ugovora od 20.03.2009. godine privremene situacije se predaju na ovjeru najdalje 25-og u mjesecu, rok za ovjeru je 10 dana od dana predaje situacije, a plaćanje se

vrši u roku 30 dana od datuma ovjere. Ista odredba sadržana je i u Ugovoru o građenju od 19.01.2010. godine. Kako je tuženi kasnio sa izvršenjem obaveze plaćanja po ispostavljenim privremenim situacijama, što je prikazano u nalazu i mišljenju vještaka ekonomske struke, koji nije doveden u sumnju prigovorima tuženog, tužilac u skladu sa odredbom člana 277. stav 1. ZOO ima pravo na naplatu zakonske zatezne kamate zbog zadocnjenja tuženog u plaćanju novčane obaveze.

Tužilac je mogao postaviti zahtjev za isplatu zakonske zatezne kamate u obračunatom/kapitaliziranom iznosu, obzirom da je tuženi izvršio obaveze po ispostavljenim privremenim situacijama i na taj način izmirio glavni dug, ali je kasnio u plaćanju novčane obaveze.

Neosnovani su navodi tuženog da je nejasno na koji način je utvrđena docnja tuženog u plaćanju novčanih obaveza po privremenim situacijama, jer je u nalazu i mišljenju vještaka ekonomske struke u tabelarnom pregledu dat period zakašnjenja u plaćanju novčanih obaveza od strane tuženog, naveden detaljno za svaku privremenu situaciju.

Zbog kašnjenja u plaćanju fakturiranih radova po privremenim situacijama koje je tuženi platio po proteku ugovorenog roka plaćanja, vještačenjem po vještaku ekonomske struke je utvrđena visina obaveze tuženog u iznosu od 279.827,57 KM, koji predstavlja obračunati iznos zakonske zatezne kamate, nastale u kašnjenju u plaćanju privremenih situacija, počev od dana dospijeca prve privremene situacije pa do izvršene zadnje uplate. Kako je utvrđeno da je tuženi kasnio s plaćanjem svojih novčanih obaveza temeljem ugovora o građenju u kojima je regulisano dospijeca ugovorom preuzetih obaveza koje se sastoje u plaćanju, to je pravilno bilo usvojiti zahtjev tužioca za isplatu obračunate zakonske zatezne kamate.

Pored toga, tužilac zahtijeva da mu tuženi plati dio duga po računima broj ... i ... od 30.11.2010. godine u iznosu od 684.680,13 KM, od ukupno fakturisanog iznosa po ova dva računa od 1.149.562,00 KM i kamatu zbog docnje u plaćanju ove novčane obaveze. Traženi iznos odnosi se na dio cijene za opremu i radove koje tužilac tvrdi da je izveo na građevini tuženog (izvan onih koji su predviđeni ugovorom o građenju), a koje je tuženi prihvatio i odobrio.

Prema izvedenim dokazima tužilac je pribavio, ugradio i instalirao informaciono-komunikacionu opremu u D. centar. Iako stranke nisu imale zaključen pismeni ugovor, tuženi je prihvatio sve izvedene radove koji su ponuđeni predračunom za opremu broj ... od 08.10.2010. godine, jer je ispostavljene račune tužioca broj ... i ... prihvatio i ovjerio pečatom firme uz potpis direktora tuženog, te na samim računima naznačio da je kompletna roba iz računa ... i ... isporučena i ugrađena i da je sve prihvaćeno u cjelosti. Nije sporno da je tuženi djelimično platio račune broj ... i ... i da je nakon proteka izvjesnog vremena obavijestio tužioca da povlači potpis sa računa broj ... i ....

Ispostavljene fakture broj ... i ... tuženi je knjižio u svom knjigovodstvu i djelimično izvršio plaćanje. Iz nalaza i mišljenja vještaka ekonomske struke proizilazi da je tuženi navedene račune naknadno neosnovano isknjižio. Računi koji su fakturirani i prihvaćeni, van roka od 8 dana nisu reklamirani, ulaze u fiskalni sistem i obračun PDV, a dalje promjene se vrše na bazi ispostavljanja knjižne obavijesti o storniranju dijela obaveza ili potraživanja o kome se radi.

U pogledu potraživanja tužioca za izvedene radove po računima broj ... i ... pravilno je utvrđenje nižestepenih sudova da se materijalnopravni odnos stranaka nastavio i nakon realizacije

dva ugovora o građenju i da se građevinski radovi koji ne spadaju u kategoriju radova iz ugovora o građenju, mogu izvoditi i na osnovu usmenog ugovora o djelu. Pravilno nalazi drugostepeni sud da je nedostatak pismene forme koja se zahtijeva za punovažnost ugovora o građenju (član 630. stav 2. ZOO) konvalidirana time što su svi radovi čije se vrijednosti potražuju navedenim računima broj ... i ... u cjelosti izvršeni od strane tužioca i u cjelosti primljeni od strane tuženog, te u većem dijelu i plaćeni.

Shodno odredbi člana 73. ZOO, ugovor za čije se zaključenje zahtjeva pismena forma smatra se punovažnim iako nije zaključen u toj formi, ako su ugovorne strane izvršile, u cjelini ili u pretežnom dijelu, obaveze koje iz njega nastaju, osim ako iz cilja zbog koga je forma propisana ne proizlazi šta drugo. Sintagma „osim ako iz cilja zbog koga je forma propisana ne proizlazi šta drugo“ znači da se treba cijeliti cilj zbog koga je forma propisana, odnosno da li forma jednog ugovora prvenstveno štiti interese ugovarača, ili se formom prvenstveno štite javni interesi, kada ne bi bilo mjesta konvalidaciji.

Kod činjenice da su stranke prethodno već zaključile dva ugovora o građenju koja su bila zaključena u zakonom propisanoj pismenoj formi i realizovana, da su nakon toga dogovorile da tužilac na objektu tuženog isporuči i ugradi opremu (prema predračunu i računima broj ... i ...), da su po tom posljednjem ugovoru izvršeni radovi i oprema predati tuženom i objekti dobili upotrebnu dozvolu, može se zaključiti da bi forma ovog ugovora (posljednjeg usmenog ugovora) prvenstveno štitila interese ugovarača i da zbog toga propust stranaka da se i taj ugovor sačini u pismenoj formi, neće u konkretnom slučaju dovesti do toga da je taj ugovor, koji je izvršen u pretežnom dijelu (osim u dijelu plaćanja ugovorenog od strane tuženog), bez dejstva. Naime, dopustiti nekoj od stranaka, koje su na osnovu usmenog ugovora taj ugovor u većem dijelu i izvršile, da poriče drugoj strani prava koja proističu iz tog ugovora, samo iz razloga da ne bi svoju obavezu ispunila u cjelosti, nije ponašanje koje je u skladu sa principom savjesnog postupanja u ugovornim odnosima.

Neosnovani su prigovori tuženog da se potraživanja po računima tužioca broj ... i ... temelje na falsifikovanom dokumentu – predračunu broj ..., zbog toga što po tvrdnji tuženog ovaj predračun nije potpisao ovlaštenu radnik tuženog D.B. Kod činjenice da je tuženi 08.12.2010. godine uredno parafirao oba računa koja u sebi sadrže opremu navedenu u predračunu, da je upoznat sa kasnijim razvojem događaja u pogledu količine i vrste ugrađene opreme i izvedenih radova i u konačnom i sa cijenom istih koju je potpisivanjem računa prihvatio, nije od značaja da li je eventualno predračun potpisan od strane neovlaštenog lica tuženog, jer sve i da je tako, tuženi se naknadnim ovjeravanjem računa i djelimičnim plaćanjem saglasio sa istim. Pri tome tuženi nije u smislu odredbe člana 7. i 123. ZPP ni dokazivao navedene tvrdnje putem vještačenja po vještaku odgovarajuće struke.

Kako je tuženi djelimično platio račune broj ... i ..., i nije ih odmah bez odlaganja osporio, već je to učinio nakon pet mjeseci, obavijestivši tužioca da povlači potpis sa navedenih računa, ukazuje se pravilnim zaključak nižestepenih sudova da je tuženi bio upoznat sa ponuđenim predračunom i izvedenim radovima koje je odobrio potpisivanjem i knjiženjem navedenih računa.

Tužilac je izveo radove čiju cijenu zahtijeva po računima broj ... i ... na osnovu zaključenog predračuna koji je prihvaćen od tuženog i ove radove je predao tuženom, pa nije od značaja što tužilac nije tuženom ispostavio okončanu situaciju u smislu ranijih ugovora o građenju, jer se utuženi iznos odnosi na cijene za naknadne radove ugovorene po posebnom sporazumu između parničnik stranaka. Cijenu za naknadne radove posebno naručene nakon prestanka radova po

ranijem ugovoru naručilac je dužan platiti izvođaču nezavisno što između njih nije izvršen konačan obračun po prethodnom ugovoru.

Obaveza naručioca radova za koje ugovorna cijena nije bila unaprijed određena, da plati naknadu, dopijeva kada ga izvođač pozove da plati određeni iznos naknade, ukoliko je prije toga pregledao i izvršeni rad odobrio.

Stavke iz računa broj ... i ... i sam tuženi je označio kao isporučene i ugrađene i u izvještaju – knjiga 6, koji je sam sačinio. Tuženi nije blagovremeno prigovarao izvedenim radovima i ugrađenoj opremi po računima broj ... i ..., niti je tužiocu vratio opremu po ispostavljenim računima, ukoliko je smatrao da navedena oprema nije odgovarajuća.

Tuženi nije dokazao da mu je tužilac fakturisao daleko veće cijene za opremu od cijena koje su bile stvarne. Izvedenim dokazima je utvrđeno da ne postoji razlika u cijenama iz predračuna broj ... i računa broj ... i ... Na ove cijene iz predračuna uračunati su carinski troškovi i troškovi prevoza, koji su i navedeni u predračunu. Takođe, prema nalazu i mišljenju vještaka elektrotehničke i vještaka ekonomske struke, ne mogu se porediti predračuni koje je tužilac dostavio tuženom u oktobru mjesecu 2010. godine i predračun privrednog društva V. d.o.o. Z. iz juna 2011. godine, jer je ponuda od 05.06.2011. godine od strane V. d.o.o. Z. (data tuženom na njegovo traženje), data osam mjeseci nakon prihvatanja ponude tuženom date od strane tužioca.

Neosnovani su navodi tuženog u kojima se osporava nalaz i mišljenje vještaka ekonomske struke prof. dr. L.Z., koji je od E. fakulteta u B. određen da obavi vještačenje u ovom predmetu, što je u skladu sa odredbom člana 149. ZPP. Prigovorima tuženog ne dovodi se u pitanje kompetencija ovog vještaka u pogledu sačinjavanja predmetnog nalaza i mišljenja, koji je u nekoliko navrata vještak obrazložio na glavnoj raspravi, pa je pravilno ovaj nalaz prihvaćen kao potpun i jasan i na osnovu istog utvrđena visina potraživanja tužioca prema tuženom po osnovu ispostavljenih računa broj ... i ..., te obračunate zakonske zatezne kamate zbog kašnjenja u plaćanju privremenih situacija.

Prvostepeni sud je detaljno obrazložio iz kojih razloga nije prihvatio tvrdnje tuženog da vještak ekonomske struke nije odgovorio zadatku postavljenom u tačkama 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14 i 15, koje obrazloženje je kao pravilno prihvatio i drugostepeni sud, i koje se revizionim prigovorima tuženog ne može dovesti u sumnju, kao ni obrazloženje nižestepeni sudova u pogledu prigovora tuženog na nalaz i mišljenja vještaka elektrotehničke struke Đ.Z. i Ž.T., pa ni u pogledu sačinjavanja konačnog obračuna, dokumentacije na osnovu koje su ovi vještaci sačinili nalaze i mišljenja, pogledu kompetencije vještaka, isporuke atesta i licenci tuženom za ugrađenu opremu, odstupanja od cijena, predaje tehnička dokumentacije i dostavljanja projekta izvedenog stanja.

Nižestepeni sudovi su se izjasnili i o prigovoru tuženog da tužilac nije uredno vodio građevinsku knjigu. Vještaci elektrotehničke struke su konstatovali da je tužilac sudu predočio građevinsku knjigu sa svim njenim listovima potpisanim od strane ovlaštenih organa obje stranke, a da je tuženi dostavio primjerke stranica građevinske knjige koje se razlikuju od primjeraka tužioca jer određeni broj listova nije potpisan. Nižestepeni sudovi su kod takvog stanja stvari prihvatili da tuženi nije dokazao da je tužilac na bilo koji način manipulisao sadržajem građevinske knjige, pogotovo što je na osnovu građevinske knjige tužilac sačinio sve situacione fakture koje je tuženi prihvatio i iste platio, ne prigovarajući i ne ukazujući na eventualne nedostatke građevinske knjige.

Činjenica da građevinska knjiga odnosno građevinski dnevnik nije potpisana istovremeno od oba nadzorna organa tuženog, ne znači, kako pravilno nalaze nižestepeni sudovi, da ista nije valjana, jer u ugovorima ne postoji odredba koja obavezuje nadzorne organe da zajedno potpisuju građevinsku knjigu i privremenu situaciju sa dva potpisa, već je to stvar međusobnog odnosa tuženog kao naručioca i nadzornih organa koje je on angažovao.

Prema tome, u pogledu izvedenih radova po ugovorima o građenju od 20.03.2009. i 19.01.2010. godine, tužilac je u cjelosti ispunio svoje ugovorne obaveze i tuženi je platio sve privremene situacije koje je prihvatio bez prigovora. Isto tako iz provedenih dokaza proizilazi da je tužilac ispunio i obaveze koje su naknadno nastale a odnose se na nabavku opreme i izvođenje radova po računima broj ... i ....

Prigovore tuženog da G.T. nije ovlašten da zastupa tužioca, te da je i sam rekao na raspravi pred prvostepenim sudom da je direktor tužioca Z.T., drugostepeni sud je ocijenio neosnovanim nalazeći da je G.T. lice upisano u sudski registar za zastupanje tužioca bez ikakvih ograničenja, te da je tužilac tokom cijelog prvostepenog postupka uredno zastupan od strane ovlaštenog punomoćnika iz reda advokata.

Tuženi u reviziji ponovo ističe ove prigovore, koji su i po ocjeni ovog suda neosnovani. Naime, u registarskom ulošku Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj 057-0-Reg-16-001893 od 27.09.2016. godine, kao lica ovlaštena za zastupanje tužioca upisani su direktor Z.T., bez ograničenja ovlaštenja i G.T., zamjenik direktora bez ograničenja ovlaštenja. Pored toga, punomoći za zastupanje tužioca potpisane su od strane direktora T.Z., pa se ovi prigovori tuženog ne mogu prihvatiti.

Protivtužbeni zahtjev tuženog pravilno je odbijen.

Protivtužbeni zahtjev tuženi temelji na tome da je zbog odbijanja tužioca da se po završetku radova i predaji objekta sačini konačan obračun radova, taj konačni obračun izvedenih radova i ugrađene opreme – zapisnik (tj. knjige 6. i 6.1.), shodno članu 120. Posebnih Uzansi o građenju je sačinio sam tuženi, te je u konačnom obračunu izvedenih radova i ugrađene opreme tuženi utvrdio da vrijednost radova koji su situirani privremenim situacijama a nisu ugovoreni, niti za iste usaglašene cijene iznosi 387.462,87 KM, da vrijednost radova koji su situirani ali prateća dokumentacija nije u skladu sa važećim standardima i nisu ovjereni listovi građevinske knjige ili ih nema iznosi 422.084,36 KM, te da vrijednost radova koji nisu izvedeni ili su fakturirani po znatno nižim cijenama bez prateće dokumentacije u skladu sa važećim standardima iznosi 592.176,44 KM, a sve ukupno 1.401.723,67 KM, za koliko smatra da ga je tužilac ošteti i što traži protivtužbenim zahtjevom, sa zakonskom zateznom kamatom.

Već je rečeno iz kojih razloga nižestepeni sudovi taj konačni obračun tuženog, odnosno izvještaj – zapisnik (tj. knjige 6. i 6.1.) koji je jednostrano sačinio tuženi kako tvrdi u aprilu i maju 2011. godine, nisu prihvatili kao pouzdan dokaz tvrdnji tuženog da su radovi obavljani mimo dogovora stranaka. Iz iskaza svjedoka nižestepeni sudovi su utvrdili da je Izvještaj tj. knjiga 6. i 6.1. sačinjena pregledom dijela prostorija i to samo u objektu I., dok u objektu RTV d. B. članovi Komisije tuženog nisu imali pristupa, a svjedok V.Ć. se u svom iskazu izjasnio da je knjiga 6.1. nastala 2015. godine.

Nalaz i mišljenje oba vještaka elektrotehničke struke u suprotnosti je sa sadržajem zapisnika 6. i 6.1. jer je iz nalaza vještaka elektrotehničke struke utvrđeno da je tužilac izveo sve dogovorene radove i ugradio opremu na osnovu Ugovora od 20.03.2009. godine i Ugovora od 19.01.2010. godine i ispunio obavezu u pogledu nabavljanja i ugradnje opreme u D. centar i izdao račune broj ... i ... koje je tuženi prihvatio i djelimično platio, a tuženi nije dokazao da je nakon preuzimanja i tehničkog prijema izvedenih radova i opreme u garantnom roku od tužioca tražio otklanjanje bilo kakvih nedostataka ili kvarova. Kako tuženi nije bez odgađanja obavijestio izvođača o uočenim nedostacima (član 614. stav 1. ZOO) niti ga obavijestio o skrivenim nedostacima, što prije a najduže mjesec dana od dana otkrivanja nedostatka (član 615. stav 2. ZOO), to je izgubio pravo na naknadu štete po osnovu odgovornosti izvođača za nedostatke.

Kako tuženi nije dokazao da je pretrpio štetu, to je protivtužbeni zahtjev tuženog i po ocjeni ovog suda neosnovan i isti je valjalo odbiti.

Mada u protivtužbenom zahtjevu nije navedeno da tuženi traži i plaćanje penala niti u kom iznosu, tuženi se pozivao da mu tužilac i po tom osnovu duguje ugovornu kaznu (penale), shodno odredbi člana 4. stav 1. Ugovora od 20.03.2009. godine kojom je predviđeno da u slučaju neopravdanog kašnjenja u izvođenju radova tuženom pripada pravo na ugovornu kaznu u iznosu od 0,02 % na ukupno ugovorenu cijenu za svaki dan neopravdanog kašnjenja.

Pravilno su nižestepeni sudovi zaključili da tuženi nema pravo na isplatu penala.

Prije svega tuženi nije dokazao da je tužilac neopravdano kasnio u izvođenju radova. Pored toga, odredbom stava 2. člana 4. Ugovora je predviđeno da kašnjenje u rokovima plaćanja po situacijama oslobađa izvođača od plaćanja penala definisanih ovom tačkom. Kako je tuženi kasnio sa plaćanjem iznosa po privremenim situacijama, što je utvrđeno nalazom i mišljenjem vještaka ekonomske struke, tuženi nema pravo da od tužioca zahtijeva plaćanje ugovorne kazne bez obzira na činjenicu da li je tužilac kasnio ili ne sa izvođenjem radova. Osim navedenog, pravilno drugostepeni sud nalazi da tuženi nije dokazao da je tužiocu kao izvođaču radova po prijemu radova, bez odlaganja saopštio da zadržava pravo na ugovornu kaznu, u skladu sa odredbom člana 273. stav 5. ZOO, jer je utvrđeno da je tuženi počeo da koristi poslovni prostor nakon izvršenog tehničkog prijema i upotrebne dozvole, čime je faktički izgubio pravo da zahtijeva ugovornu kaznu u sudskom postupku.

Prema izloženom, pobijana presuda nema nedostataka na koje se ukazuje u reviziji, a ni onih na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti, zbog čega je primjenom odredbe člana 248. ZPP, revizija odbijena.

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić